

PRIKAZ KNJIGE «NEUGODNA ISTINA»

Autor knjige «Neugodna istina» (engl. *An Inconvenient Truth*), Planetarna pojava globalnog zagrijavanja i što u vezi s njom možemo poduzeti je Al Gore, izdavača Algoritam, Zagreb, 2007., str. 327.

O autoru: Al Gore bio je tijekom dva mandata potpredsjednik SAD-a (1993.-2001.). Kao najjači protukandidat s gotovo podjednakim brojem glasova kao G. W. Bush mlađi izgubio je predsjedničke izbore odlukom Vrhovnog suda SAD-a. Poslanik je u Kongresu od 1976., te u Senatu od 1984. Ekolog po struci, predsjednik je Current TV nezavisne televizijske mreže za mlade, te Generation Investment Managements, tvrtke za nove pristupe održivom ulaganju.

Al Gore autor je bestselera „Zemlja u ravnoteži: ekologija i čovjekov duh“ (1992.) i dobitnik Oscara za dokumentarni film „Neugodna istina“ (2006.). Za svoj rad dobio je Nobelovu nagradu za mir za 2007. godinu. S obitelji živi u Nashvilleu, Tennessee.

O knjizi: Knjiga je nastala na temelju istoimenog dokumentarnog filma te obiluje impresivnim fotografijama i grafičkim prikazima nastalim kao rezultat autorovog tridesetogodišnjeg rada. Studiozno i argumentirano autor govori o problemima okoliša i održivog razvoja.

Al Gore dokazuje da je ljudska civilizacija do krajnosti izmijenila naš planet Zemlju ponajprije demografskom eksplozijom, tehnološkom revolucijom i zanemarivanjem posljedica svojeg djelovanja. Sukob s ekološkim sustavom planeta

toliko je snažan da se najosjetljiviji dijelovi sustava već raspadaju. Prije svega autor upozorava na sve veći porast opasnosti od globalnog zagrijavanja, uzrokovanog ljudskim djelovanjem, koja prerasta u elementarnu planetarnu krizu. Ne poduzmemo li hitne i odlučne korake, posljedice za naš Planetarni dom mogle bi postati nepopravljive.

Jasno i uvjerljivo Al Gore pokazuje kako se važnost problema globalnog zagrijavanja prikazuje različito u znanstvenim časopisima i masovnim medijima. Analiza reprezentativnog uzorka od 10% stručnih napisa o globalnom zagrijavanju objavljenih u raznim znanstvenim časopisima u proteklih 10 godina pokazuje potpuno slaganje svih autora. Različit rezultat dala je analiza članaka o istoj temi u četiri najvažnija dnevna lista u SAD-u (New York Times, Washington Post, Los Angeles Times, Wall Street Journal). Reprezentativni uzorak od 18% članaka o globalnom zagrijavanju objavljenih u proteklih 12 godina pokazao je da polovina članaka podržava, a polovina opovrgava uvjerenje znanstvenika o utjecaju čovjeka na globalno zagrijavanje. Američki mediji zapravo stvaraju pogrešan dojam da među znanstvenicima bijesni žestoka rasprava i neslaganje o spomenutom problemu. Autor smatra da najveće tvrtke koje se bave prodajom fosilnih goriva (nafta, ugljen, plin) namjerno zbunjuju javnost kako bi neometano povećavale svoj profit bez obzira što pri tom bitno onečišćuju Zemljinu atmosferu.

Otapanje ledenog pokrova, također, je uzrokovano ljudskim djelovanjem. Fotografija iz 1970. prikazuje Kilimandžaro pun snijega, dok 2006. snijega gotovo i nema. Na žalost, za desetak godina potpuno će nestati poznati „snjegovi Kilimandžara“. Veliku opasnost predstavlja otapanje himalajskih ledenjaka na Tibetanskoj visoravni. Himalaje sadrže stotinu puta više leda od Alpa što osigurava više od polovinu pitke vode za 40% svjetskog stanovništva. Na Tibetanskoj visoravni izvire sedam velikih azijskih rijeka, poput Yangtsea, Mekonga, Brahmaputre, Inda, Gangesa i dr. Stanovništvo ovog dijela svijeta moglo bi se uskoro suočiti s teškom nestašicom pitke vode. Druga opasnost je destabiliziranje i otapanje ledenog pokrova Grenlanda i Antarktika što će uzrokovati podizanje razine svjetskih mora i do nekoliko metara.

Ispuštanje ugljičnog dioksida velika je opasnost za atmosferu i Zemlju. Njegova količina dnevno se mjeri na planinskom vrhu Mauna Loe na Havajima od 1958. godine. Rezultati mjerenja pokazuju stalno povećavanje koncentracije ugljičnog dioksida: prije pedesetak godina koncentracija je iznosila 315 ppm (dijelova na milijun), a danas iznosi 381 ppm. Kad koncentracija prijeđe vrijednost od 300 ppm, što se u dosadašnjoj povijesti Zemlje nikad nije dogodilo, počinje se stvarati efekt staklenika. Ugljični dioksid skuplja se uz tlo u najdonjim dijelovima atmosfere, sunčeve zrake ne mogu se reflektirati što djeluje poput staklenika. Povećanjem koncentracije ugljični dioksid ulazi u morsku vodu i povećava kiselost (pH) mora i oceana. Posljedice se već vide: sve je manje koralja, morska bića sve teže stvaraju oklope. Kako će taj porast djelovati na modrozeleno alge u oceanima, koje su najveći potrošači ugljičnog dioksida i proizvođači organskih spojeva i kisika, možemo samo pretpostavljati.

Zemlju dodatno zagrijava i otapanje ledenjaka diljem svijeta. Naime, blještavi ledenjaci reflektirali su sunčane zrake, a tamna ih površina tla upija.

Sječa i spaljivanje šuma bitno smanjuju potrošnju ugljičnog dioksida. Osim toga, uzrokuju toliko smanjenje bioraznolikosti živih bića koje se može usporediti s izumiranjem dinosaurusu prije

65 milijuna godina. Njihov nestanak vjerojatno je izazvao kaos nakon pada asteroida, a danas kaos stvaramo sami.

Skupine znanstvenika više su puta upozoravale javnost na opasnost od klimatskih promjena. Godine 2004. skupina od 48 znanstvenika – dobitnika Nobelove nagrade – upozorila je predsjednika SAD-a G. W. Busha da treba uvažiti konsenzus znanstvenika o presudnim pitanjima globalnog zagrijavanja i opasnostima za budućnost planeta. Godine 2006. članovi akademija znanosti iz 11 najutjecajnijih zemalja pozvali su sve zemlje svijeta na konsenzus o klimatskim promjenama i nužnosti djelovanja. Nažalost, ova upozorenja još nisu shvaćena dovoljno ozbiljno.

Ipak je Al Gore optimist koji se nada da će još ova generacija stvoriti čišći svijet u kojem ćemo umjesto trošenja fosilnih goriva za proizvodnju energije upotrebljavati zračenje Sunca i vjetar. Smanjenje emisije ugljičnog dioksida i drugih štetnih plinova ne mora biti skupo, već može pridonijeti jeftinijoj proizvodnji što dokazuju primjeri brojnih tvrtki.

Al Gore ističe važnost trenutka i zajedničkog cilja: ovo je generacija koja ima povijesnu zadaću stvoriti budućnost našoj djeci i njihovim potomcima. Stvoriti strategiju za budućnost i spriječiti uništenje prirode naš moralni je, etički i duhovni izazov. Ujedinimo li se u rješenju barem jednog cilja – krize globalnog zagrijavanja – steći ćemo moralnu sposobnost za rješavanje i ostalih velikih izazova, poput HIV-a, ptičje gripe, preraspodjele bogatstva, nestašice pitke vode, planiranje obitelji i dr.

U završnom dijelu knjige Al Gore navodi kako sami možemo pridonijeti rješavanju klimatske krize, odnosno smatra da svaki pojedinac treba preuzeti dio odgovornosti. Ljudima oko nas možemo ukazivati na postojanje problema, možemo smanjiti potrošnju vode i energije u kućanstvu, manje trošiti na prijevoz i možemo biti još jedan glas koji zahtijeva promjene.

Zanimljiv dio knjige su polemike s 10 najčešćih zabluda o globalnom zagrijavanju, među kojima izdvajamo nekoliko:

- *Znanstvenici se ne slažu oko pitanja izazivaju li ljudi klimatske promjene. Velika većina znanstvenika slaže se da se Zemlja zagrijava i da ljudi izazivaju klimatske promjene.*
- *Mnogo elemenata utječe na klimu, pa nema razloga brinuti se samo zbog ugljičnog dioksida. Poznato je da na klimatske prilike utječu ostali čimbenici na koje čovjek ne može djelovati, poput sunčevih pjega, vodene pare i dr. Upravo stoga treba brinuti o čimbenicima na koje možemo utjecati, poput ugljičnog dioksida i ostalih stakleničkih plinova. Treba paziti na goleme promjene koje smo izazvali i postali moćniji od prirodnih sila.*

- *Posve smo nemoćni u vezi s klimatskim promjenama. Već je prekasno. Ova je zabluda najgora jer zaustavlja djelovanje pojedinaca. Odmah možemo smanjiti uporabu fosilnih goriva, kako pojedinačnim odlukama tako i inicijativama gospodarske politike.*

Knjiga je zanimljiva, čitka i namijenjena širokoj publici. Hrvatski prijevod uz točnost zadržao je živost originala. Preporučujemo čitateljima da pročitaju knjigu i stvore osobno mišljenje o važnim pitanjima današnjice. Štoviše, nadamo se da će vas knjiga potaknuti i na osobno djelovanje.

prof. dr. sc. Oleg Ščedrov, Zagreb